Arkæologisk Forum

Nr. 31
2014

Indhold

Ingeborg Sæhle* 3
Dissonant, dark and painful
– den uønskede verdensarven

Per Ethelberg & Tenna R. Kristensen 8
Den ukendte soldat

Andreas Bonde 15
Nordic TAG – de næste 30 år
– om Nordic TAG 2015 i København

Tema: mellem to fagligheder

Redaktionen 18
Mellem to fagligheder

Mikkel Sørensen 19
Arkæologi og aDNA

Sofie Laurine Albris* 26
Tolkninger med tolkninger på
– særlige udfordringer ved arbejde på tværs med arkæologi og stednavneforskning

Maiken Bjørnholm 32
Arkæologisk formidling
– når tværfaglighed styrker arbejdet

Felix Riede* 39
Brommeproblemet 2.1
– et gensvar til Kristoffer Buck Pedersens kommentar

*Fagfællebedømt artikel

Mellem to fagligheder

Tværfaglige samarbejder tilstræbes i stadig højere grad på både universiteter og museer. Det kan imidlertid diskuteres om tværfaglighedens holistiske og dynamiske tilgang styrker eller svækker de enkelte fags faglighed og identitet.

Der findes flere eksempler på forskning og formidling, hvor flere faggrupper har samarbejdet og skabt nye og banebrydende resultater og forståelser. Og udveksling– metodisk såvel som teoretisk– mellem akademiske og praktiske fag kan være udviklende. Meget positivt kan således siges om samarbejder på tværs af fag og videnskaber, men vi må ikke forledes til at tro, at det er let og uproblematisk.

De enkelte fags diskurser forenkles eller forvrænges. Begrebs- og metodeforståelser volder panderynker og uenighed, og under tiden fremstår det som om, at det er den grundlæggende videnskabsopfattelse, der er forskellig. Også faggruppernes traditionsbårne holdninger og selvforståelser kan skabe konflikter, og de forskellige fags prioriteringer i en analyse er ikke ens.

Med det følgende tema ønsker vi at belyse problematiske forhold med samarbejder på tværs af fagligheder samt hvilke problematikker, der kan opstå, når forskellige fag anvender hinandens forskningsresultater. Vi har bedt forskellige forskere reflektere over emnet med et særligt fokus på egne erfaringer. Alt sammen for at bidrage til at styrke og kvalificere det tværfaglige samarbejde.

Redaktionen

af Maiken Bjørnholt, cand.mag. i forhistorisk arkæologi og uddannet folkeskolelærer. Skoletjenesteleder Ribe VikingeCenter

Arkæologisk formidling

– når tværfaglighed styrker arbejdet

Min uddannelsesbaggrund som både arkæolog og folkeskolelærer giver mig store fordele i mit arbejde med den arkæologiske formidling på oplevelsescenteret Ribe VikingeCenter. Vi anvender levendegørelse i formidlingen, og det er ikke en disciplin, som altid har været populær indenfor den arkæologiske fagkreds. Den er blandt andet blevet kritiseret for at være ufaglig. Jeg mener derimod levendegørelse kræver stor faglig viden og har potentiale til både at bidrage med ny viden i forsknings-, formidlings- og uddannelsessammenhænge i samfundet – for eksempel er det en effektiv didaktisk metode til at styrke og fremme historisk bevidsthed hos de besøgende.

Min uddannelsesbaggrund som både arkæolog og folkeskolelærer giver mig store fordele i mit arbejde med den arkæologiske formidling på oplevelsescenteret Ribe VikingeCenter. Vi anvender levendegørelse i formidlingen, og det er ikke en disciplin, som altid har været populær indenfor den arkæologiske fagkreds. Den er blandt andet blevet kritiseret for at være ufaglig. Jeg mener derimod levendegørelse kræver stor faglig viden og har potentiale til både at bidrage med ny viden i forsknings-, formidlings- og uddannelses-sammenhænge i samfundet – for eksempel er det en effektiv didaktisk metode til at styrke og fremme historisk bevidsthed hos de besøgende.

Arkæologisk formidling er en formidlingsform, der har ændret sig markant de sidste 10 år i samfundet. Vigtigst er efter min mening, at der i 2012 i "Forslag til lov om ændring af museumsloven" blev lovmæssigt forslået, at den arkæologiske formidling skal styrkes og have langt mere betydning i samfundet, end den hidtil har haft. Blandt andet blev det foreslået, at den arkæologiske formidling skal udvikle og fremme historiske bevidsthed i samfundet (Lov om forslag til ændring af museumsloven - Afsnit 3.2.2.). Betydningen af historisk bevidsthed vil jeg senere komme ind på.

Efter min mening er formidling den vigtigste opgave for arkæologien, hvis den skal have en særlig berettigelse i samfundet. Og derfor er det glædeligt, at formidlingen nu bliver opprioriteret i museumsloven. Groft kan man sige det som Henrik Hatt:

"*Hvis ikke fremtidens arkæologer er i stand til at forklare og formidle fagets berettigelse i samfundet, har de ingen fremtid" (*Henrik Hatt 2001:239).

Med begrebet "arkæologiske formidling" mener jeg alle former for formidling i samfundet, hvori der indgår arkæologisk data på videnskabeligt niveau. En sådan formidlingsform ses mange forskellige steder i Danmark. Først og fremmest er det de kulturhistoriske museer, der repræsenterer den arkæologiske formidling. Og det er da også her, de arkæologiske genstande bliver opbevaret for bestandigt. Men den arkæologiske formidling ses også på oplevelsescentrene, i folkeskolen, på universiteterne og andre formidlingsinstitutioner.

Jeg arbejder til dagligt på oplevelsescenteret Ribe VikingeCenter, der ikke på samme måde som de statsstøttede kulturhistoriske museer skal leve op til Museumslovens paragraf 2 om at indsamle, registrere, bevare, forske og formidle. Formidlingen er den primære opgave på centret, og begreber som "oplevelse", "drama" og "levendegørelse" bliver her brugt i flæng. Sådanne begreber har ikke altid været anerkendte begreber indenfor den arkæologiske fagkreds. Disse begreber er blevet kritiseret for at være populær-videnskab – altså formidling til "ikke fagfolk" og dermed stemplet ufaglig. Personligt mener jeg, at der er brug for en stærk faglig baggrund, før man kan arbejde med levendegørelse, men at der så også er potentiale til både at bidrage med ny viden i forsknings-, formidlings- og uddannelsessammenhænge i samfundet. Levendegørelse er desuden en effektiv didaktisk metode til at fremme den historiske bevidst-hed, og dermed også et effektivt værktøj til at give den

Figur 1. Skjoldborgen – skoleelever lever sig ind i rollen som vikingekriger.
Foto: Ribe VikingeCenter.

arkæologiske formidling en værdifuld berettigelse i samfundet. Dette vil jeg senere komme ind på.

De første erfaringer

På arkæologistudiet fik jeg kendskab til en formidlingsform, der bestod af skriftlige opgaver og mundtlige oplæg, hvor målgruppen enten var en lærerstab eller en flok arkæologistuderende. Modtageren var en fast og lukket størrelse, som vi ret hurtigt lærte at kommunikere til. Denne formidlingsform havde stor betydning for eksamenskarakteren, så det var af afgørende betydning at formidle på denne måde.

Efter endt bacheloruddannelse tog jeg suppleringsuddannelsen "Museologiske studier" på Aarhus Universitet. Her fik jeg et grundigt indblik i de statsanerkendte museers metoder og formål i samfundet, heriblandt det lovmæssige krav om formidling i museumsloven. En stor fordel ved suppleringsuddannelsen var, at studiet havde et indlagt praktiksemester. Jeg var i praktik på det kulturhistoriske museum "Kvindemuseet" i Aarhus. Her var jeg en del af et team, der skulle indsamle viden til en ny fast udstilling, hvor målgruppen var børn i alderen 4-13 år. Den er i dag aktuel i museets udstillinger med titlen "Barndommens historie". Her stod jeg for første gang overfor en formidlingsopgave, hvor det var formidlingen, der styrede det, der skulle skaffes viden om. Jeg havde kompetencer til at vidensindsamle fra arkæologistudiet, men ikke faglige kompetencer til at tage hensyn til en bestemt målgruppe med hensyn til psykologiske, pædagogiske og didaktiske hensyn. Jeg kan tydelig huske, at der i projektbeskrivelsen til den kommende udstilling stod, at børn skulle kunne finde "identifikation" med fortællingerne i udstillingen. Jeg var her udfordret rent fagligt, for hvis jeg skulle skabe en formidling, der åbner op for identifikation, måtte det være afgørende, at jeg havde en viden om målgruppen i forhold til målgruppens behov, interesser, ønsker, biologiske kompetencer osv.

I 2008 kunne jeg kalde mig cand. mag i forhistorisk arkæologi med speciale i de kulturhistoriske museers

udstillingspraksis. Jeg arbejdede efterfølgende kort tid med arkæologisk udgravning for et kulturhistorisk museum. Men jeg ville langt hellere arbejde med alle de genstande, der strømmede ind på museerne fra de arkæologiske udgravninger og omforme dem til arkæologisk formidling.

Jeg valgte derfor at tage folkeskolelæreruddannelsen for at fordybe mig i formidling, hvori der indgår overvejelser om en målgruppe – overvejelser der bygger på pædagogisk-, psykologisk- og didaktisk viden. I 2012 afsluttede jeg folkeskolelæreruddannelsen.

Betydningen af historisk bevidsthed

På læreruddannelsen stiftede jeg bekendtskab med betydningen af historisk bevidsthed. Det er netop dette begreb, der giver min tværfaglige uddannelsesbaggrund som både arkæolog og folkeskolelærer et fælles fokus i mit arbejde på Ribe VikingeCenter. Og det er da også i dette felt, jeg brænder for mit arbejde.

Ifølge historiedidaktikeren Bernard Erik Jensen er historisk bevidsthed en integreret del af alle mennesker. Det er et mentalt værktøj, som mennesker bruger, når han eller hun interagerer med andre. Det er med andre ord en sociokulturel forudsætning for, at vi kan fungere som individer og gruppemedlemmer. Vi lever alle i vores egen nutid, hvori fortiden og fremtiden er til stede som henholdsvis erindring og forventning. Vi er historieskabte i det øjeblik, vi handler i nutiden, og her har vores fortidsfortolkning og fremtidsforventning indflydelse på, hvordan vi vælger at handle (Bernard Erik Jensen 2000:59).

Når mennesker interagerer med hinanden, bruger vi fortællingens metode. Ifølge den amerikanske forsker og psykolog Jerome Bruner afspejler fortællingens opbygning den måde, vi tænker på. Vi er hver dag omgivet af fortællinger, i form af episoder vi oplever, samtaler med andre, vittigheder andre fortæller, drømme, tanker og så videre. Vi udtrykker os fortællende på mange måder blandt andet igennem verbal fortælling, musik, dans, påklædning, mimik og fremtoning og man kan derfor sige, at mennesket i sig selv repræsenterer en fortælling. Gennem fortælling eksperimenterer vi med moral, sanser, følelser og fordomme. Fortællinger består af en sammenkædning af forskellige elementer, informationer og hændelser, som er samlet i en forløbsstruktur over tid, med en start, midte og slutning. Det er på denne måde fortællinger, der giver mennesket struktur, sammenhæng og mening (Jerome Bruner 1999).

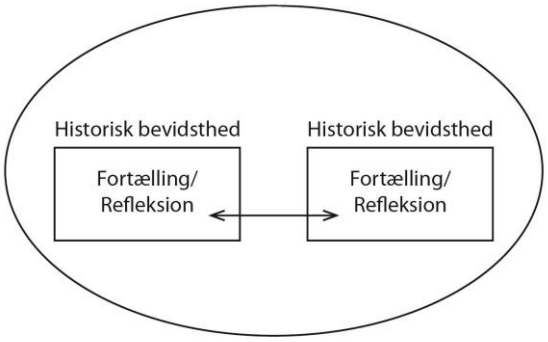

Figur 2: Model 1
Illustration Maiken Bjørnholt

Figur 2 viser en model af, hvordan Bernard Erik Jensen og Jerome Bruner fortolker betydningen af historisk bevidsthed. De to firkantede bokse symboliserer to mennesker og pilene imellem dem symboliserer deres i gangværende dialog. Imens de to mennesker fortæller, begynder de hver især at reflektere over hinandens erfaringer. Og det er i denne refleksion, at den historiske bevidsthed skabes som mentale processer. Den ovale cirkel omkring de to mennesker symboliserer en sandhed, de to mennesker sammen er en del af.

Den arkæologiske formidling i forandring

Meget af den arkæologiske formidling, der forgår i samfundet i dag, består af udstillinger på de statsstøttede kulturhistoriske museer. Og derfor er det også de statsstøttede kultuhistoriske museer, der er forgangsmænd i udviklingen af den arkæologiske formidling. I 2006 meddelte kulturministeriet i rapporten "Udredning af museernes formidling", at:

"… museer – betegnelsen til trods – ikke bør være uforanderlige bevaringssteder, men levende formidlingssammenhænge, hvor der også *lyttes til de ændringer i modtagergruppernes forventninger, som tiden afføder" (Kulturministeriet 2006:9).*

De kulturhistoriske museer skal altså udvikle sig fra at være uforanderlige bevaringssteder, til at være foranderlige formidlingssteder, der bidrager til samfundsudviklingen. Det er ikke ligegyldigt, hvad der bliver

formidlet. Groft kan man sige, at den arkæologiske formidling ikke har nogen berettigelse i samfundet, hvis ikke der er en modtager der finder den interessant. I 2012 blev det i "Forslag til lov om ændring af museumsloven" skrevet, at de kulturhistoriske museer skal:

"… bidrage til samfundsdebatten, til livslang læring hos den enkelte og til borgernes kulturelle identitet og forståelse for kulturel diversitet, herunder historisk og æstetisk bevidsthed og kritisk refleksion" (Lov om forslag til ændring af museumsloven - Afsnit 3.2.2.).

og videre skal den arkæologiske formidling fremstå:

"Som videnscentre og læringsmiljøer.... (Lov om forslag til ændring af museumsloven - Afsnit 3.2.2.).

Læg her mærke til begrebet "historisk bevidsthed" i det første citat. Museerne skal styrke, fremme og udvikle den historiske bevidsthed i samfundet. Endvidere skal de kulturhistoriske museer, bidrage med alternative læringsmiljøer til undervisningssektoren. I denne forbindelse har kulturstyrelsen formuleret en formidlingsplan med anbefalinger til, hvordan de kulturhistoriske museer, kan omforme den arkæologiske formidling til videnscentre og læringsmiljøer. Heraf udkom rapporterne "Eksempler på museernes undervisning til grundskoler og ungdomsuddannelser" og "Museernes læringspotentialer – kortlægning af museernes undervisningsaktiviteter til grundskoler og ungdomsuddannelser".

Brug erfaringerne fra folkeskolen!

I folkeskolen er begrebet "historisk bevidsthed" formålet med undervisningen. I formålsparagraf stk. 3 for historiefaget står der følgende:

"*Elevernes historiske bevidsthed og identitet skal styrkes med henblik på, at de forstår, hvordan de selv, deres livsvilkår og samfund er historieskabte. Derved opnår eleverne forudsætninger for at leve i et demokratisk samfund (Forenklede fællesmål – Historie – Fagformål Stk. 3)".*

Læg her særligt mærke til den sammenhæng, hvori begrebet historisk bevidsthed indgår. Her står, at skolebørn skal tilegne sig viden om fortiden, men ikke kun det. Den historiske bevidsthed og identitet skal styrkes for på den måde at give eleverne forudsætninger for at leve i et demokratisk samfund.

Arbejdet med historisk bevidsthed har været praktiseret i folkeskolen i rigtig mange år. Og derfor har arbejdet med dette begreb i folkeregi efterladt sig mange erfaringer. Flere pædagoger, psykologer og didaktikere har efterhånden udviklet en del viden på området. Disse erfaringer kan jeg kun opfordre til, at man gør nytte af i arbejdet med at udvikle og praktisere den arkæologiske formidling på alle kulturinstitutioner i Danmark.

Levendegørelse som et effektivt didaktisk værktøj

Det er primært oplevelsescentrene, der praktiserer levendegørelse indenfor den arkæologiske formidling. Oprindeligt blev oplevelsescentrene etableret af en gruppe ildsjæle, hvoraf de fleste havde en folkeskolelærerbaggrund. Fælles for oplevelsescentrene er, at de ligger under åben himmel og består af originale eller rekonstruerede miljøer fra historisk eller forhistorisk tid. Formålet med formidlingen på oplevelsescentrene beskrives af Ipsen, Futtrup og Clement i følgende citat:

"Det dybere formål ….er gennem samtale at øge folks historiske interesse og bevidsthed (Ipsen et al. 1995:11).

Det er på denne måde helt centralt i den formidling, der foregår på oplevelsescentrene, at fremme og styrke den historiske bevidsthed. Endvidere bidrager oplevelsescentrene, efter min mening, til oplagte alternative læringsmiljøer til blandt andet folkeskolen, da undervisningen foregår i autentiske miljøer med huse, gader, dyr, mennesker og meget andet.

Levendegørelse giver mulighed for fortællinger og dialog. Og det er som tidlige beskrevet netop fortællinger og dialog, der sætter den mentale proces i gang (figur 2) Som en del af levendegørelsen er der indlagt historisk værkstedsarbejde, men det er levendegørelsen og fortællingerne, der skaber sammenhængen.

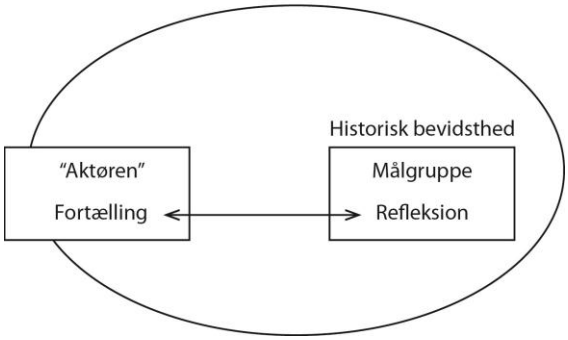

Figur 3 Model 2
Illustration Maiken Bjørnholt

Figur 3 er en model, der viser, hvordan levendegørelse er en effektiv didaktisk metode til at styrke den historiske bevidsthed. Model 2 er en videreudvikling af model 1, og derfor skal den ses i denne sammenhæng og betydning. I model 2 ses en uligevægt imellem de to mennesker. Det skyldes at det ene menneske er en aktør (formidler i historisk dragt), og det andet menneske er en gæst (målgruppe). Den ovale cirkel er sandheden, og pilen symboliserer deres igangværende dialog. Aktøren er dog i model 2 placeret direkte på den ovale cirkel. Det skyldes, at aktøren repræsenterer en sandhed bestående af videnskabelig viden.

Fordelen med processen i figur 3 er, at aktøren har én bestemt mission nemlig, at fremme og udvikle målgruppens historiske bevidsthed. Aktøren er bevidst om processen i figur 3, imens målgruppen ikke er det. Idet processen i figur 3 er i gang, opnår målgruppen et udbytte og forståelse for forhistorisk liv. Dette sker ved, at aktøren fortæller om forhistorisk dagligdagsliv, som vil give mening for målgruppens eget dagligdagsliv i nutiden. Aktøren vil i dialogen med en målgruppe give mulighed for, at målgruppen kan sammenstille sin egen virkelighed med det aktøren fortæller. Fortiden bliver på denne måde et spejl på nutiden, og ved at fortællingerne forholder sig til sammenhængen mellem fortid, nutid og fremtid, opdager målgruppen sin egen rolle i denne historiske proces. Inde i processen vil målgruppen reflektere over forhistorisk liv kontra eget liv. Og det er som tidlige beskrevet netop i refleksionen, at den historiske bevidsthed skabes som mentale processer.

Figur 4. Vaskedag – hårdt arbejde, der giver historisk bevidsthed.
Foto: Ribe VikingeCenter

Arbejdet mellem to fagligheder

Min tværfaglige uddannelsesbaggrund er uundværlig i mit arbejde med at udvikle og praktisere arkæologisk formidling på Ribe VikingeCenter. Det er en stor fordel både at have et ben i arkæologiens fagområde og et ben i folkeskolens fagområde. Og denne tværfaglighed er blot blevet endnu mere betydningsfuld, nu hvor den arkæologiske formidling i langt højere grad end tidligere, skal stille alternative læringsmiljøer til rådighed, for blandt andet folkeskolens øvrige undervisning.

Da Ribe VikingeCenter er et oplevelsescenter, hvor der primært er fokus på formidling, består meget af mit arbejde i at udvikle optimale læringsmiljøer, der kan styrke og udvikle den historiske bevidsthed for en bestemt målgruppe. Her trækker jeg selvfølgelig meget på min skolelærerbaggrund i forhold til at skabe læring og undervisning for en bestemt målgruppe.

I forhold til min arkæologiske uddannelsesbaggrund bruger jeg blandt andet mine oplærte kompetencer i mit arbejde med indsamling af viden. Jeg arbejder ofte med vidensindsamling, som godt kan minde om den opgave jeg blev udfordret med i min praktikperiode på Kvindemuseet. Forskellen er nu blot, at jeg har en større kompetence med min tværfaglige uddannelsesbaggrund, til at kunne foretage en vidensindsamling, der ud fra psykologiske, pædagogiske og didaktiske overvejelser, tager hensyn til en bestemt modtager. I dette arbejde er det formidlingen, der er afgørende for den viden, der bliver produceret. Hvis den arkæologiske formidling skal styrke den historiske bevidsthed, er det vigtigt, at formidlingen tager afsæt i målgruppen, og yderligere det samfund den er en del af. Jeg fordyber mig på denne måde ofte i arkæologisk data og forskning, for at udvikle mere viden end den arkæologiske forskning allerede har produceret. Eksempelvis er vikingetidens beklædning, noget jeg har fordybet mig i. Her har jeg nærstuderet arkæologiske data og forskning, for på den måde at rekonstruere en beklædning, der understøtter bestemte sider af en fortælling. Her tænker jeg specielt på status, alder, tilhørsforhold og så videre.

Generelt kræver en praksis med levendegørelse et meget højt niveau af faglighed, da en aktør i levendegørelse jo netop repræsenterer sandheden (Se figur 3). I forhold til en post-processuel tankegang findes der ikke én endegyldig sandhed, men derimod mange sandheder, hvilket mærkes meget tydeligt ved levendegørelse. Ulempen ved levendegørelse er jo netop, at sansbarheden og den konkrete tilstedeværelse gør formidlingen til en "mulig sandhed" og ikke den skinbarlige sandhed. Det kræver på denne måde yderligere et højt fagligt niveau, at kunne holde overblikket over de mange sandheder, for på den måde at være i stand til, at formidle, at der findes mange sandheder.

Det er vigtigt at understrege, at forskning og formidling ikke er en envejskommunikation. Formidlingen er afhængig af forskningsresultater. Men omvendt kan forskningen blive beriget og få nye indgangsvinkler til det arkæologiske stof ved at deltage i eller bruge formidling. Levendegørelse kan eksempelvis styrke forskningen ved at være en metode til at afprøve tolkninger eller som inspiration. I 1998 kom muligheden på Københavns Universitet for at tage et kursus på bachelorniveau i disciplinen "Eksperimentel arkæologi". Dette skal ses som en erkendelse i samfundet af, at det er muligt at eksperimentere viden om fortiden frem. For eksempel opstår der ofte nye spørgsmål ved at afprøve teorier i et eksperiment eller en levendegørelse, og nye spørgsmål får arkæologerne i felten til at se på materialet på nye måder.

Afslutningsvis

Kort kan man opsummere denne artikel med, at den arkæologiske formidling bliver presset med lovgivning i langt højere grad end tidligere til at bidrage til samfundsudviklingen. Blandt andet skal den arkæologiske formidling bidrage med alternative læringsmiljøer til undervisningssektoren, heriblandt folkeskolen. Den arkæologiske formidling skal være med til at udvikle og fremme historisk bevidsthed i samfundet, hvilket i øvrigt er det samme mål, der ligger bag undervisningen i folkeskolen. Jeg mener, det er dette begreb, der fremover vil give den arkæologiske formidling den berettigelse, den fortjener i vores samfund.

En berettigelse, der ikke kun bidrager til samfundsudviklingen, men også bidrager til at fremme identitet og dannelse for det enkelte menneske. Kort fortalt giver historisk bevidsthed det enkelte menneske mulighed for at træffe de rette beslutninger på baggrund af erfaringer fra fortiden. Og en historisk bevidsthed giver identitet, ved at den enkelte får en bevidsthed om sig selv og sin plads i verden og

historien. Historisk bevidsthed er ikke kun et spørgsmål om at *vide* noget om historie, men også et spørgsmål om at forstå, at vi *er* historie. Det er en bevidsthed om en proces, som er fortolkning af fortiden, forståelse af nutiden og forventning til fremtiden (Bernard Erik Jensen 2000:59). På mit arbejde oplever jeg levendegørelse som et effektivt didaktisk værktøj til at fremme historisk bevidsthed. Og det er netop i dette arbejde med at udvikle og praktisere levendegørelse, at min tværfaglige uddannelsesbaggrund styrker min handlekraft.

Om forfatteren

Maiken Bjørnholt er cand. mag. i forhistorisk arkæologi fra Aarhus Universitet og folkeskolelærer fra VIA University College i Aarhus. På oplevelsescenteret Ribe VikingeCenter arbejder hun som arkæolog og formidler, hvor hun både har ansvaret for skoletjenesten og dokumentation af den arkæologiske viden.

Links

Kulturministeriet 2006
Udredning om museernes formidling
http://kum.dk/uploads/tx_templavoila/Udredning%20om%20museernes%20formidling.pdf

Museumsloven
Lov nr. 358 af 08/04/2014.
https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=162504

Forslag til Lov om ændring af museumsloven
Lov nr. 2012/1 LSV 24.
https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=143388

Forenklede fællesmål
Historie. Fagformål Stk. 3.
http://ffm.emu.dk/maal-struktur/humanistiske-fag/historie

Litteratur

Bruner, Jerome S. 1999
Uddannelseskulturen.
Gyldendal.

Hatt, Henrik 2001
Introduktion til en krise.
KUML 2001, Årbøger for jysk arkæologisk selskab, s. 239-250.

Ipsen Jan, Jens Futtrup og Bjarne Clement 1995
Historiske værksteder i Danmark.
Ribe Vikingecenters forlag, Vejle, side 2-101. 83 ns.

Jensen, Bernard Erik 2000
Historiebevidsthed og historie: hvad er det?
Historieskabte såvel som historieskabende: 7 historiedidaktiske essays. Dafolo, s. 5-18.

Ziehe, Thomas 2004.
Øer af intensitet i et hav af rutine.
Politisk Revy, København.

Arkæologisk Forum er et fagligt tidsskrift der søger at sætte det arkæologiske fag ind i en større sammenhæng – både videnskabeligt og samfundsmæssigt. Her kan både arkæologisk faglige og fagpolitiske emner behandles og debatteres.

Skriv til Arkæologisk Forum:
Arkæologisk Forum modtager gerne bidrag. Kontakt redaktionen, og få råd og vink om indhold, læsere, formaliteter, deadlines m.v.

Generelt bliver tekster i Arkæologisk Forum fagfællebedømt. Fagfællebedømte artikler er markeret med en stjerne (*) ved forfatternavnet.

Kontakt:
redaktion@archaeology.dk
www.archaeology.dk

© Forfatterne og Arkæologisk Forum.
Artikler, indlæg og billeder må ikke mangfoldiggøres i nogen form uden skriftlig tilladelse fra redaktionen.

Redaktion:
Mette Palm (ansv. redaktør)
Jette Rostock
Bo Jensen
Anna Beck
Ole Thirup Kastholm
Signe Lützau Pedersen
Sara Gjerlevsen
Morten Ravn

Udgiver:
Foreningen af Fagarkæologer – FaF

”Her hviler en ukendt dansk soldat”.
Foto: Arkæologi Haderslev ©

Tryk og oplag:
Holbæk Museum trykker 210 stk.

Arkæologisk Forum udkommer:
maj og november

Abonnement og løssalg:
155,- kr. årligt (2 numre)
77,50 kr. pr. nummer

ISSN 1399-5545

Foreningen af
Fagarkæologer
faf@archaeology.dk
www.archaeology.dk

En fælles folkelig forståelse

I oktober i år gravede ukendte gerningsmænd plyndringshuller i fire enkeltgravshøje ved Billund. Det er første gang, vi har set så omfattende plyndringer i Danmark, efter fredningsloven trådte i kraft. Vi ved ikke, hvad røverne fandt – om noget – men udviklingen er i alle tilfælde dybt problematisk.

Gravrøverier er ikke kun et arkæologisk problem, men et generelt samfundsproblem. Hvis fortidens grave, skibsvrag, bopladser, haller og gravhøje ikke længere er beskyttet af en fælles folkelig forståelse for fortidslevns urørlighed, så er både arkæologer og alle andre interesserede ilde stedte.

I mange år har dansk arkæologi søgt at værne om den materielle kultur udenfor museernes mure gennem dialog og samarbejde med alle kulturhistorisk interesserede. Museerne samarbejder med foreninger af amatørarkæologer, sportsdykkere og metaldetektorbrugere. Samarbejdet er opstået gradvis og er et produkt af en række forskellige faktorer, men grundlæggende er et kulturarvssyn, hvor den materielle kulturarv opfattes som et fælles anliggende, som det er i alles interesse at beskytte.

Plyndringerne i Billund undergraver hele denne forståelse. Der er allerede i pressen rejst spørgsmål om, hvorfor vi, arkæologer, ikke udgraver resten af de fredede høje, før røverne gør det. Arkæologiens troværdighed i forhold til fx metaldetektorbrugere og private samlere bygge imidlertid netop på, at fredningsloven gælder for alle, og at museumsarkæologer lige så lidt som andre interesserede har lov til at drage på røvertogt i landskabet.

Alle har ret til en fed kulturarv. Vi har ikke midler til at sætte vagter og hegn ved alle de fredede oldtidsminder, og det er heller ikke ønskværdigt. Det store lovlydige flertal har ret til at færdes i landskabet og opleve kulturarven. Højenes værdi for samfundet er netop, at vi alle kan opleve dem. Den fælles kulturarv fungerer kun ved hjælp af gensidig tillid. Det er den tillid, der trues, når enkelte plyndrer for egen vindings skyld.

Redaktionen